

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO

17.06.2015

Deres ref.:
15/1514-1

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2015/2608

Saksbehandler:
Camilla Kittilsen

Høringsuttalelse - Forslag om endring av lov om offentlig anskaffelser og tilhørende forskrifter som ledd i gjennomføring av tre nye anskaffelse direktiver

Miljødirektoratet viser til høringsbrev av 17. mars 2015, og har følgende kommentarer til forslaget: Miljødirektoratet støtter forslaget om at Lov om offentlige anskaffelser § 6 fortsatt skal inneholde en regel som forplikter offentlige myndigheter til å ta hensyn til miljøpåvirkning og klimavennlige løsninger ved offentlige anskaffelser. Vi støtter at denne pliktregelen er foreslått plassert i loven, slik at den blir gjeldende for all anskaffelsesvirksomhet som gjøres etter forskriftene med hjemmel i loven. Vi mener at bestemmelsen i § 6 første ledd første punktum i utgangspunktet er formulert greit som en forpliktende ramme for det offentliges anskaffelsesvirksomhet.

Imidlertid merker vi oss at bestemmelsen er formulert slik at plikten til å ta miljøhensyn knytter seg til *innrettelsen av anskaffelsespraksisen* generelt, og ikke til den enkelte anskaffelse. Det fremgår av høringsnotatet til loven at det må vurderes konkret i den enkelte sak om det skal stilles miljøkrav. Vi mener at forslaget, slik det nå er formulert, ikke tydelig nok får fram at det er en plikt å vurdere om det skal stilles miljøkrav i den enkelte sak. Etter vår mening kan en oppdragsgiver tolke bestemmelsen som at det er tilstrekkelig å lage en intern rutine om at det skal stilles miljøkrav i alle anskaffelser av en viss sort eller over en viss verdi. Da vil anskaffelsespraksisen til oppdragsgiveren *bidra* til å redusere miljøpåvirkning, samtidig som rutinen kan innebære at det ikke tas hensyn til miljøet i mange mindre anskaffelser hvor det burde vært tatt hensyn til. Dette gjør at det etter vår mening er nødvendig at forskriftene i større grad enn foreslått sikrer at det blir tatt miljøhensyn i den enkelte anskaffelsessak.

I dag bestemmer lovens § 6 at anskaffelsesmyndigheten *under planleggingen av den enkelte anskaffelse* er forpliktet til å ta hensyn til miljømessige konsekvenser. I tillegg gjentas dette kravet i bestemmelsen om grunnleggende krav for alle anskaffelser i forskrift om offentlige anskaffelser § 3-1 åttende ledd. Miljødirektoratet ser at det kan være unødvendig å ha det samme generelle kravet til alle anskaffelser formulert både i loven og i forskriften. Vi mener likevel at når forskriftens § 3-1 fjernes samtidig som lovens § 6 omformuleres, så fremstår forpliktelsen som svakere i den enkelte sak. På bakgrunn av dette foreslår vi at lovens § 6 også bør vise til at plikten til å ta hensyn til miljø og klima gjelder i den enkelte sak, alternativt at det i alle forskriftene tas inn bestemmelser som sikrer dette i forskriftenes generelle deler.

Miljødirektoratet vil videre bemerke at vi finner det uheldig at forslaget til endringer kun delvis tar stilling til forslagene fra Forenklingsutvalget, og at det ut i fra fremstillingen av forslagene virker som om det vil komme flere endringer som følge av Forenklingsutvalgets arbeid på et senere tidspunkt. En slik oppstyking av prosessen gjør det vanskelig å se helheten i det som foreslås, og å gi konstruktive innspill til deler av forslagene. Som eksempel på dette viser vi til at forslaget til endringer i forskrift om offentlige anskaffelser ikke inneholder forslag til endringer i del II om anskaffelser under EØS-terskelverdiene. Samtidig foreslås det at del III plasseres i forskriftens kapittel 7 og utover, slik at det fremstår som underforstått at hele del II skal plasseres i kapittel 6. Ser man på forslaget til forsyningsforskriften er det der foreslått et minimumsregelverk for anskaffelser under terskelverdiene, plassert inn i kapittel 6. Basert på at systematikken fremstår som parallell i de to forskriftene, er det derfor fristene å spekulere i at et kommende forslag til ny del II i forskrift om offentlige anskaffelser blir noe liknende forslaget til forsyningsforskriften. Vi mener det er uheldig at dette ikke er tatt stilling til samlet.

Det er viktig for Miljødirektoratet at regelverket sikrer at det blir tatt tilstrekkelig hensyn til miljøet i alle anskaffelser hvor dette er relevant.

Det offentlige kjøper varer og tjenester for om lag 400 milliarder kroner hvert år. Ved å stille miljøkrav til leverandører, produkter og tjenester kan det offentlige derfor ha en betydelig påvirkningskraft i retning av et mer bærekraftig samfunn og rimeligere og bedre utvalg av miljøvennlige produkter. Viktigheten av å stille miljøkrav ved offentlige anskaffelser er fremhevet bl.a. i IPCCs femte hovedrapport, i New Climate Economy-rapporten, og i den tverrfaglige og sektorovergrepene rapporten "Klimakur 2020" (TA 2590/2010). I følge sistnevnte rapport er det vanskelig å estimere en konkret effekt på klimagassutslipp knyttet til miljøriktig innkjøp, bl.a. fordi besparelsene skjer både i Norge og i de landene hvor produkter importeres fra. Det blir imidlertid anslått at rundt 70 millioner tonn CO₂-ekvivalenter globalt kan knyttes til konsum i Norge. Av dette er det estimert at anskaffelser i offentlig virksomhet står for 13 millioner tonn, hvis man inkluderer offentlig sektors andel av kapitalinvesteringer. Direktør i NHO, Kristin Skogen Lund, holdt et foredrag for ansatte i Miljødirektoratet 12. juni 2015. Der understreket hun nettopp viktigheten av at det offentlige stiller miljøkrav til næringslivet gjennom offentlige anskaffelser, og pekte på dette som et viktig virkemiddel på veien mot lavutslippssamfunnet.

Miljødirektoratet er kritisk til at forslagene til forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene og forskrift om tildeling av konsesjonskontrakter ikke inneholder noen konkrete regler om miljøhensyn for anskaffelser under EØS-terskelverdiene. Dette innebærer at det kun er lovens krav til miljøhensyn som vil gjelde for disse anskaffelsene. Ut i fra utformingen av forslagene er vi særlig bekymret for at departementet vil foreslå en tilsvarende forenkling for den klassiske forskriften. Til sammen utgjør dette en svært stor mengde anskaffelser, og det er derfor av stor betydning at det blir tatt tilstrekkelig hensyn til miljø i også disse anskaffelsene.

Et eksempel på dette er at departementet i høringsnotatet har begrunnet fjerningen av hensynet til livssyklus-kostnader fra lovens § 6 med at livssyklus-kostnader nå blir mer presist regulert i forskriften. Bestemmelsene om livssyklus-kostnader er bare tatt inn i forskriftenes bestemmelser over EØS-terskelverdiene, slik at oppdragsgivere ikke lenger vil være forpliktet til å ta hensyn til dette ved anskaffelser under EØS-terskelverdiene. De negative miljøkonsekvensene ved å fjerne plikten til å ta hensyn til dette vil kunne bli store, som følge av at dette gjelder mange

anskaffelser. Miljødirektoratet foreslår derfor å enten ta inn igjen en plikt til å ta generelt hensyn til livssykluskostnader i lovens § 6, eller å også ta inn regler om dette i forskriftenes bestemmelser for anskaffelser under EØS-terskelverdiene.

Et annet eksempel på hvorfor vi mener miljøhensyn er for dårlig ivaretatt under EØS-terskelverdiene er avvisningsreglene. I forslaget til forskrift om offentlige anskaffelser § 18-2 tredje ledd, forsyningsforskriften § 19-2 tredje ledd og forskrift om konsesjonskontrakter § 8-2 tredje ledd, kan en oppdragsgiver avvise en leverandør når det kan dokumenteres at leverandøren har begått alvorlige eller gjentatte brudd på regler om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold. Dette gjelder over EØS-terskelverdiene. Under EØS-terskelverdiene er det i forsyningsforskriften ikke foreslått noen egne regler om avvisningsgrunner, men det er i § 6-5 foreslått en regel om at oppdragsgiver skal si fra til en tilbyder snarest mulig dersom oppdragsgiver avviser tilbudet. Tilsvarende regel finnes i forskrift om konsesjonskontrakter § 5-4. I høringsnotatet til forsyningsforskriften fremgår det at forsyningsforskriften fram til i dag kun har hatt minimumsregler om avvisning i motsetning til forskrift om offentlige anskaffelser som har hatt mer detaljerte regler, slik at avvisningsgrunner etter forsyningsforskriften har måttet fremgå av konkurransegrunnlaget.

I og med at spørsmålet om et tilbud skal avvises eller ikke er et av de spørsmålene som Miljødirektoratet som oppdragsgiver ofte finner vanskelig å avgjøre i praksis, mener Miljødirektoratet at eksplisitte avvisningsbestemmelser i alle forskriftene klart vil være å foretrekke. Dette gjelder både over og under EØS-terskelverdiene, og det gjelder generelt for avvisningsgrunner, og ikke bare for miljøhensyn som avvisningsgrunn. Når det gjelder miljø spesielt er vi bekymret for at mangelen på forskriftsfestet avvisningsrett under terskelverdiene knyttet til alvorlige brudd på miljøregler vil gjøre at det offentlige kjøper tjenester fra leverandører som er ansvarlige for brudd på miljøregelverket. Dette vil både være negativt for miljøet, og det vil kunne føre til tap av tillitt til det offentlige som en ansvarlig innkjøper.

Vi mener følgelig at det bør innføres mer eksplisitte avvisningsbestemmelser også under EØS-terskelverdiene i alle forskriftene, mer tilsvarende det som finnes i dagens forskrift om offentlige anskaffelser.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Jan Kato Fremstad
avdelingsleder

Guri Enodd Hope
seksjonsleder